

Syllabus relevante wet- en regelgeving op het terrein van honden ten behoeve van het examen voor Kynologisch Instructeur

Koninklijke Hondenbescherming

www.hondenbescherming.nl

Auteur: mr. Just de Wit, beleidsadviseur dierenrechten

just@hondenbescherming.nl,

Den Haag, september 2021 (augustus 2023 herzien)

Inhoud

Hoofdstuk 1: Wet dieren en Besluit houders van dieren

1.1 Wet dieren

1.2 Kaderwet

1.3 Besluit houders van dieren

1.4 Aanvullende wettelijke bepalingen voor bedrijfsmatige hondenhouders

1.5 Fokken met gezelschapsdieren

1.6 Erkenning intrinsieke waarde van het dier

1.7 Verbod op dierenmishandeling en verbod op dierverwaarlozing

1.7.1 Verbod op dierenmishandeling

1.7.2 Verbod op dierverwaarlozing

1.7.3 Verbod op het gebruik van de hond als trekkracht

1.7.3.1 Geen ontheffing nodig van het verbod op het gebruik van de hond als trekkracht

1.7.3.2 Ontheffing nodig van het verbod op het gebruik van de hond als trekkracht

1.8 Concrete laakbare gedragingen jegens dieren in het Besluit houders van dieren

1.8.1 Het gebruik van de prikband is verboden

1.8.2 Het gebruik van de stroomband is verboden

1.9 Een ieder verleent een hulpbehoevend dier de nodige zorg

Hoofdstuk 2: Dieraansprakelijkheid

2.1 Aansprakelijkheid voor dieren; artikel 6:179 BW

2.2 Risicoaansprakelijkheid

2.3 Eigen energie

2.4 Bezitter

2.5 Schade

2.6 'Tenzij-clausule' van artikel 6:179 BW

2.7 Eigen schuld benadeelde

Hoofdstuk 3: Gevaarlijke honden

3.1 Zorgplicht gevaarlijke honden; artikel 425 Wetboek van Strafrecht

3.2 Zorgplicht eigenaar

3.3 Wat is een gevaarlijke hond?

3.3.1 Rottweiler kruising 'Cha Cha'

3.3.2 American Stafford 'Annie'

3.4 Zorgplicht voor omgeving

Hoofdstuk 4: Identificatie- en registratieplicht

4.1 I&R-plicht honden; Besluit houders van dieren en Regeling houders van dieren

4.2 Eerste houder hond moet UBN (houdernummer) hebben

4.3 I&R-verplichting voor fokkers

4.4 I&R-verplichting voor importeurs

4.5 I&R-verplichting voor kopers van honden zonder chip of registratie of dierenpaspoort

4.6 Overdracht hond

Hoofdstuk 1: Wet dieren en Besluit houders van dieren

1.1 Wet dieren

Op 1 januari 2013 is de Wet dieren in werking getreden en heeft de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (Gwwd) en een aantal andere wetten met betrekking tot regels voor het houden van dieren vervangen. De Wet dieren geeft regels die in hoofdzaak gehouden dieren betreffen. De wet bevat echter ook enkele regels die zien op alle dieren, dus ook de niet gehouden en wilde dieren. Zoals bijvoorbeeld het verbod op dierenmishandeling dat is opgenomen in artikel 2.1 lid 1 van de Wet dieren en de plicht om een hulpbehoevend dier de nodige zorg te verlenen, artikel 2.1 lid 6 van de Wet dieren.

1.2 Kaderwet

De Wet dieren is een kader- of raamwet. Dit betekent dat de Wet dieren zelf een beperkt aantal regels stelt en daarnaast de mogelijkheid biedt om allerlei zaken voor en over dieren te regelen in Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB's) en in ministeriële regelingen. De belangrijkste uitwerkingen zijn het Besluit houders van dieren en de Regeling houders van dieren.

1.3 Besluit houders van dieren

Het Besluit houders van dieren richt zich tot al diegenen die in welke hoedanigheid dan ook dieren houden. Het besluit richt zich dus zowel op de particulier die een hond heeft, als op de persoon die deze houdt voor bedrijfsmatige doeleinden. In het Besluit houders van dieren staan algemene regels voor het houden, verzorgen en huisvesten van dieren c.q. honden. Deze regels staan in de artikelen 1.5 tot en met 1.8 van het Besluit houders van dieren.

1.4 Aanvullende wettelijke bepalingen voor bedrijfsmatige hondenhouders

Voor diegenen die honden uit bedrijfsmatig oogpunt verkopen, opvangen en/of fokken, zoals dierenwinkels, asielen, pensions en bedrijfsmatige fokkers, gelden naast de algemene regels voor het houden, verzorgen en huisvesten van dieren c.q. honden aanvullende bepalingen. Deze bepalingen staan in hoofdstuk 3 paragraaf 2 van het Besluit houders van dieren onder het kopje: *Het bedrijfsmatig verkopen, afleveren, houden ten behoeve van opvang van of fokken met gezelschapsdieren*. Deze aanvullende wettelijke bepalingen bepalen onder meer dat de honden moeten worden gesocialiseerd (artikel 3.22 Besluit houders van dieren), waarbij er zorg voor moet worden gedragen dat het dier went aan de omgang met de mens, relevante diersoorten en aan de houderijomstandigheden en het dier in voldoende mate in de gelegenheid is tot het leren en tonen van soorteigen gedrag. Ook dat bij aflevering van het dier schriftelijke informatie over het dier moet worden verstrekt aan de nieuwe eigenaar om de nieuwe eigenaar in staat te stellen om zo goed mogelijk voor het dier te zorgen (artikel 3.18 Besluit houders van dieren). Verder gaan de aanvullende bepalingen onder meer over aanmelding, administratie en vakbekwaamheid (artikelen 3.8, 3.10 en 3.11 Besluit houders van dieren). De aanvullende bepalingen in hoofdstuk 3 paragraaf 2 van het Besluit houders van dieren zijn niet van toepassing op hondentrimsalons, dierenartspraktijken en hondenuitlaatservices, waarbij uitsluitend sprake is van het uitlaten van honden. Er is hierbij geen sprake van verkoop, opvang of fokken van honden als hoofdactiviteit. In een trimsalon bijvoorbeeld is het trimmen van de honden de hoofdactiviteit. Het korte tijd onderbrengen van de honden ten behoeve van het trimmen, valt niet onder het begrip 'opvang' zoals bij het pension het geval is.

1.5 Fokken met gezelschapsdieren

In het Besluit houders van dieren staat het verbod om te fokken met gezelschapsdieren die erfelijke ziekten hebben en/of uiterlijke kenmerken bezitten die schadelijk zijn voor de gezondheid van de dieren (artikel 3.4 Besluit houders van dieren). Het uitgangspunt van deze wettelijke bepaling is dat

het fokken van dieren op verantwoorde wijze moet geschieden. Zowel de ouderdieren als de nakomelingen mogen in beginsel geen schade ondervinden als gevolg van de fokkerij. Het verbod is van toepassing op iedereen die met gezelschapsdieren fokt, dus zowel op de bedrijfsmatige als op de hobbymatige fokker.

1.6 Erkennung intrinsieke waarde van het dier

Een belangrijk uitgangspunt van de Wet dieren is de expliciete erkenning van de intrinsieke waarde van het dier, inhoudende dat wordt erkend dat dieren een waarde hebben die eigen is aan het dier als levend wezen met gevoel, waarmee in de omgang met dieren rekening moet worden gehouden (artikel 1.3 Wet dieren). De expliciete erkenning van de intrinsieke waarde van het dier in de Wet dieren, moet in samenhang worden gezien met het artikel in het Burgerlijk Wetboek (BW) dat bepaalt dat 'dieren geen zaken zijn' (artikel 3:2a BW). Dit artikel in het Burgerlijk Wetboek brengt het breed gedragen rechtsgevoel onder woorden dat dieren niet zonder meer gelijk kunnen worden gesteld met 'zaken'. Het BW is opgebouwd uit meerdere delen, boeken genoemd. Als wordt verwezen naar een artikel in het BW dan wordt eerst het nummer van het boek genoemd waarin het artikel voorkomt (3) en daarna het artikelnummer in het bewuste boek (3:2a).

1.7 Verbod op dierenmishandeling en verbod op dierverwaarlozing

In situaties van misstanden met dieren worden vaak de termen 'dierenmishandeling' en 'dierverwaarlozing' in één adem genoemd. Dat is op zich begrijpelijk, omdat daar waar dieren worden mishandeld ook vaak worden verwaarloosd en vice versa. Er is echter een belangrijk juridisch verschil tussen beide begrippen. Er is immers een apart artikel in de Wet dieren over dierenmishandeling en een apart artikel in de Wet dieren over dierverwaarlozing.

(Bron foto's: archief Koninklijke Hondenbescherming)

1.7.1 Verbod op dierenmishandeling

Het verbod op dierenmishandeling staat in artikel 2.1 Wet dieren en luidt:

Het is verboden om zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen.

1.7.2 Verbod op dierverwaarlozing

Het verbod op dierverwaarlozing staat in artikel 2.2 lid 8 Wet dieren en luidt:

Het is houders van dieren verboden aan deze dieren de nodige verzorging te onthouden.

Artikel 2.1 Wet dieren kan worden gebruikt om mishandeling (door wie dan ook) van *alle* dieren aan te pakken, terwijl op grond van artikel 2.2 lid 8 Wet dieren alleen de houder van het individuele dier kan worden aangepakt.

In tegenstelling tot artikel 2.2 lid 8 zit in artikel 2.1 een afweging tegen een redelijk doel (*verboden om zonder redelijk doel*) en moet ook worden beoordeeld of de ingezette middelen ter bereiking van het doel in verhouding staan tot het belang van het te bereiken doel (*of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is*), met andere woorden: heiligt het doel de middelen? Dit wordt ook wel de 'proportionaliteitstoets' genoemd. Artikel 2.1 Wet dieren kan dus worden ingezet voor de bestraffing van mishandeling van *alle* dieren, te weten landbouwhuisdieren, gezelschapsdieren en in het wild levende dieren, gepleegd door wie dan ook.

De in artikel 2.1 Wet dieren genoemde 'doelafweging', 'proportionaliteitstoets' en de term 'welzijn' maken dat het niet altijd eenvoudig is om in rechte vastgesteld te krijgen of er sprake is van dierenmishandeling. Per individueel geval zal daarom moeten worden beoordeeld of er wel of geen sprake is van dierenmishandeling.

1.7.3 Verbod op het gebruik van de hond als trekkracht

Gedragingen die in ieder geval tot het mishandelen van dieren moeten worden gerekend, staan genoemd in lid 2 van artikel 2.1 Wet dieren, waaronder de voor honden(bezitters) relevante bepaling dat het verboden is om:

d. een hond als trekkracht te gebruiken met uitzondering van de sledehondensport, voor zover toegelaten.

Op grond van artikel 2.1 lid 2 sub d Wet dieren is elke activiteit, waarbij een hond wordt ingezet om op het land of in het water een kar, slee, boot of een ander voorwerp, dier of mens voort te trekken, verboden.

Voor bepaalde sporten waarbij de hond wordt ingezet als trekkracht moet ontheffing worden aangevraagd bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland*: <https://www.rvo.nl/>.

*De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) is het uitvoerend orgaan van de overheid en dan in het bijzonder van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV).

1.7.3.1 Geen ontheffing nodig van het verbod op het gebruik van de hond als trekkracht

Sledehondensport

Op het verbod op het gebruik van de hond als trekkracht geldt een uitzondering voor de uitoefening van de sledehondensport. Deze uitzonderingspositie staat genoemd in artikel 9.1 van de Regeling houders van dieren en luidt:

De uitoefening van de sledehondensport is uitsluitend toegestaan indien gebruik wordt gemaakt van honden, behorend tot de volgende rassen:

- a. Alaskan Malamute,*
- b. Eskimohond;*
- c. Groenlandse hond;*
- d. Samojeed;*
- e. Siberian Husky, mits bij de honden geen pijn of letsel wordt veroorzaakt en de gezondheid of het welzijn van de honden niet wordt benadeeld.*

(Bron foto: <http://www.complete-encyclopedie.nl/Dieren/Honden/eskimohond/>)

De honden die worden ingezet voor de sledehondensport moeten tot één van bovenstaande genoemde rassen behoren en een stamboom hebben. Indien de hond geen stamboom heeft, geldt er geen vrijstelling en moet een ontheffing bij RVO worden aangevraagd.

Canicross

Er hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd voor 'canicross'. Canicross is een hondensport waarbij een geleider en zijn hond samen een bepaalde afstand lopen. De geleider draagt daarbij een heupgordel om zijn middel en is verbonden met het tuigje van de hond via een elastische band ook wel 'rekker' genoemd.

(Bron foto: www.avcaesar.nl)

1.7.3.2 Ontheffing nodig van het verbod op het gebruik van de hond als trekkkracht

Bikejoring

Voor de sport 'bikejoring' moet een ontheffing worden aangevraagd. Bikejoring is een hondensport waarbij de geleider mountainbiket en de hond de geleider voorttrekt. De hond draagt een speciaal harnas en is met een lange elastische lijn verbonden aan de voorzijde van de fiets.

(Bron foto: rundog.nl)

Waterwerk

Het laten trekken van boten, voorwerpen en personen in het water door honden is alleen toegestaan als daar ontheffing voor is verleend. Ook het beoefenen van de sledehondensport met een ander hondenras dan waarvoor de vrijstelling geldt, kan alleen als daar een ontheffing voor is verleend.

Oude ambachten en weight pulling

Er zijn ook activiteiten waar geen ontheffing voor wordt afgegeven, bijvoorbeeld voor oude ambachten en weight pulling (= de hond trekt, in een voor de hond op maat gemaakt harnas, een kar voort, die wordt belast met gewichten. Het gaat bij weight pulling om tijd en het voort te trekken gewicht).

1.8 Concrete laakbare gedragingen jegens dieren in het Besluit houders van dieren

Zoals eerder onder 1.7.2 al genoemd, is het niet altijd eenvoudig om in rechte vastgesteld te krijgen of er sprake is van dierenmishandeling. Artikel 2.1 Wet dieren geeft in lid 3 de mogelijkheid om in AMvB's concrete gedragingen te benoemen die als dierenmishandeling moeten worden gekwalificeerd en in lid 5 de mogelijkheid om het gebruik van voorwerpen die de gezondheid of het welzijn van dieren kunnen benadelen strafbaar te stellen. In het Besluit houders van dieren is van deze mogelijkheid gebruik gemaakt en staan in artikel 1.3 van het Besluit houders van dieren gedragingen die als dierenmishandeling moeten worden beschouwd.

De genoemde gedragingen in artikel 1.3 zijn:

- a. het zich ontdoen van een dier;
- b. het schoppen van een dier;
- c. het zodanig slaan van een dier dat dit letsel ten gevolge heeft*;
- d. het onderwerpen van een dier aan een explosieve, bijtende of brandende stof;
- e. het weiden van een dier op niet beweidbaar land of, anders dan voor korte duur, weiden op slecht beweidbaar land;
- f. het zich vervoeren of verplaatsen, het zich laten vervoeren of laten verplaatsen of een ander doen vervoeren of doen verplaatsen op een dier of in of op een vervoermiddel dat wordt voortbewogen door een dier, indien dat vervoeren of verplaatsen de krachten van dat dier kennelijk te boven gaat, of indien het dier daartoe kennelijk niet geschikt is;
- g. het gebruik van of het vastbinden of aanlijnen van een dier met een voorwerp waarmee het dier door middel van scherpe uitsteeksels pijn kan worden toegebracht.
- h. het gebruik van apparatuur die geschikt is om aan een hond stroomstoten af te geven, met uitzondering van:

1. het gebruik daarvan bij het beroepsmatig verrichten van diergeneeskundige handelingen;
2. het gebruik daarvan in de uitvoering van de taak van de politie of de politietaken van de Koninklijke marechaussee, bedoeld in artikel 3, onderscheidenlijk artikel 4, van de Politiewet 2012, in de uitvoering van de taken van de krijgsmacht, bedoeld in artikel 97 van de Grondwet, in de uitvoering van een overheidsstaak in het kader van de tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf of vrijheidsbenemende maatregel of bij het trainen ten behoeve van de uitvoering van deze taken door de betrokken overheidsorganisatie, voor zover het met dat gebruik beoogde doel dit rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt;
3. het gebruik van elektrische afrastering.

*de toevoeging 'dat dit slaan ten gevolge heeft' houdt overigens niet in dat slaan, zonder dat er sprake is van letsel, zonder meer is toegestaan. Artikel 2.1, eerste lid, van de wet geldt immers onverkort. Op basis van dat artikel kan ook het slaan van een dier, waarbij geen letsel wordt veroorzaakt, worden bestraft, indien dat slaan geen redelijk doel dient of ten opzichte van dat doel disproportioneel is.

1.8.1 Het gebruik van de prikband is verboden

Op 1 juli 2018 is sub g aan artikel 1.3 Besluit houders van dieren toegevoegd dat *het gebruik van of het vastbinden of aanlijnen van een dier met een voorwerp waarmee het dier door middel van scherpe uitsteeksels pijn kan worden toegebracht* verboden stelt. Onder het verbod vallen dus halsbanden voor honden met daaraan scherpe punten van metaal of plastic, bedoeld om in de nek van een hond te prikken en andere vormen van anti-trektuigen waarmee pijnprikkels worden toegebracht. Het gebruik van de prikband valt daarmee ook onder dit verbod.

1.8.2 Het gebruik van de stroomband is verboden

Op 1 januari 2022 is sub h aan artikel 1.3 Besluit houders van dieren toegevoegd dat *het gebruik van apparatuur die geschikt is om aan een hond stroomstoten af te geven* verboden stelt. Hiermee is het gebruik van de stroomband bij honden verboden.

In de nota van toelichting van 3 juni 2020 op het verbod op het gebruik van de stroomband stelt de toenmalige minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) dat het gebruik van stroomstootapparatuur bij een hond een groot risico betekent op de aantasting van het welzijn van de hond, zowel op de korte als de lange termijn. In veel gevallen gaat het om een ernstige aantasting van het welzijn. Stroomstoten bij honden kunnen leiden tot angst, stress, agressiviteit, fobie en blijvende aantasting van de vertrouwensband tussen eigenaar en hond.

Onder *gebruik* van de stroomstootapparatuur wordt niet enkel het daadwerkelijk toedienen van stroom, maar ook de situatie waarin een houder een hond de apparatuur laat dragen. Het dragen van apparatuur waarvan de hond zich bewust is dat de apparatuur aversieve prikkels kan produceren zorgt ook voor een hoog risico op ernstig aantasten van het welzijn van het dier. Het dier is door het dragen ervan zich bewust van het feit dat hij op elk moment ergens voor iets gestraft kan gaan worden. Het dier wordt hierdoor ernstig belemmerd in zijn fysiologisch en ethologisch gedrag

en is het risico groot dat het zich in een continue staat van stress en angst bevindt, wat een ernstige gezondheids- en welzijnsaantasting met zich brengt.

Bij de verboden gedraging gaat het om apparatuur die *geschikt* is om aan een hond stroomstoten af te geven. Apparatuur die buiten werking is doordat bijvoorbeeld batterijen ontbreken of doordat de apparatuur op een andere wijze onklaar is gemaakt, wordt nog steeds als geschikt beschouwd. De hond zal indien de apparatuur bij hem of haar eerder gebruikt is als stroomstootapparatuur, nog steeds deze apparatuur ervaren als stroomstootapparatuur. Om deze reden kwalificeren deze banden ook als geschikt. Ook apparatuur die geschikt is om stroomstoten af te geven en hiernaast andere signalen als geluid en trillingen kan produceren valt onder het verbod.

Er zijn uitzonderingen op het verbod op het gebruik van de stroomband. Zo is het verbod op het gebruik van stroomstootapparatuur bij een hond niet van toepassing bij:

- het gebruik daarvan bij het beroepsmatig verrichten van diergeneeskundige handelingen;

- het gebruik daarvan in de uitvoering van de taak van de politie of de politietaken van de Koninklijke marechaussee, bedoeld in artikel 3, onderscheidenlijk artikel 4, van de Politiewet 2012, in de uitvoering van de taken van de krijgsmacht, bedoeld in artikel 97 van de Grondwet, in de uitvoering van een overheidsstaak in het kader van de tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf of vrijheidsbenemende maatregel of bij het trainen ten behoeve van de uitvoering van deze taken door de betrokken overheidsorganisatie, voor zover het met dat gebruik beoogde doel dit rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt;

Dit geldt alleen als het doel van het gebruik van de stroomband ter uitoefening van deze taken het gebruik daarvan rechtvaardigt en het doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Met behulp van een afwegingskader wordt hiervoor een grondige afweging gemaakt of de stroomband kortstondig kan worden toegepast bij een individuele hond.

- het gebruik van elektrische afrastering.

Dit omdat de welzijnsaantasting bij het gebruik van elektrische afrastering gering is en niet verder gaat dan noodzakelijk.

Als "elektrische afrastering" wordt niet beschouwd onzichtbare grensafscheidingen waarmee via een op het lichaam van de hond bevestigd apparaat bij deze hond een stroomstoot kan produceren bij het passeren van een bepaalde grens. Een dergelijk op de hond bevestigd apparaat is namelijk, vanwege de omstandigheid dat daarmee een stroomstoot kan worden gegenereerd, te beschouwen als stroomstootapparatuur.

1.9 Een ieder verleent een hulpbehoevend dier de nodige zorg

Artikel 2.1 lid 6 Wet dieren gebiedt dat een ieder verplicht is hulpbehoevende dieren de nodige zorg te verlenen. Daar het verbod op dierenmishandeling ook geldt voor dieren die niet worden gehouden, is deze verplichting om een hulpbehoevend dier de nodige zorg te verlenen eveneens van toepassing op in het wild levende dieren.

Hoofdstuk 2: Dieraansprakelijkheid

2.1 Aansprakelijkheid voor dieren; artikel 6:179 BW

De dieraansprakelijkheid is geregeld in artikel 6:179 van het Burgerlijk Wetboek (BW) dat luidt: *De bezitter van een dier is aansprakelijk voor de door het dier aangerichte schade, tenzij aansprakelijkheid op grond van de vorige afdeling zou hebben ontbroken indien hij de gedraging van het dier waardoor de schade werd toegebracht in zijn macht zou hebben gehad.*

2.2 Risicoaansprakelijkheid

De dieraansprakelijkheid is een risicoaansprakelijkheid, inhoudende dat de bezitter van een dier aansprakelijk is voor de schade die het dier zelfstandig aanricht, waarbij het niet ter zake doet of de bezitter daar wel of geen schuld aan had. Deze vorm van aansprakelijkheid brengt over het algemeen met zich mee dat de schade die een dier uit eigen energie veroorzaakt, voor rekening komt van de bezitter van het dier. De bezitter is degene die het dier voor zichzelf houdt. Vaak zal de bezitter en eigenaar een en dezelfde persoon zijn als degene die het dier onderhoudt. Op bijvoorbeeld de dierenarts of houder van het dierenpension rust geen risicoaansprakelijkheid daar zij het dier niet voor zichzelf houden.

2.3 Eigen energie

De grondslag van deze aansprakelijkheid is het gevaar dat in de eigen energie van het dier schuilt en het onberekenbare element dat daarin is gelegen. Aldus draagt de bezitter het risico dat zijn dier zich zodanig gedraagt dat het schade aanricht. Artikel 6:179 BW vestigt enkel een risicoaansprakelijkheid van de bezitter van het dier jegens derden en niet jegens medebezitters van dat dier (Uitspraak Rechtbank Den Haag 4 maart 2015, te vinden op www.rechtspraak.nl met zaaknummer C-09-461987-HA ZA 14-334, ECLI:NL:RBDHA:2015:2443). Medebezitters van een dier zijn hoofdelijk aansprakelijk.

(Bron foto: archief Koninklijke Hondenbescherming)

2.4 Bezitter

Vanuit het oogpunt van de bewijslastverdeling geldt dat wie een dier houdt, wordt vermoed het dier voor zichzelf te houden. Deze regel heeft tot gevolg dat degene die het dier, dat schade heeft aangericht, onder zich heeft, vermoed wordt bezitter te zijn. Als hij als bezitter wordt aangesproken en hij vervolgens die hoedanigheid betwist, zal op hem veelal de bewijslast rusten om te bewijzen dat hij het dier niet voor zichzelf houdt.

2.5 Schade

De bezitter van het dier kan aansprakelijk worden gesteld voor de schade die zijn dier aanricht, waarbij er sprake dient te zijn van een causaal verband tussen het gedrag van het dier en de schade.

Dit houdt in dat zonder het gedrag van het dier, de schade niet zou zijn ingetreden. Er is niet vereist dat het dier de schade rechtstreeks heeft aangericht. Het is voldoende dat het gedrag van het dier de oorzaak is van het ontstaan van de schade. Voorts is vereist dat de schade door het dier zelfstandig is aangericht. Dat betekent dat de schade het gevolg moet zijn van de eigen energie van het dier en het onberekenbare element daarin.

2.6 'Tenzij-clausule' van artikel 6:179 BW

De aansprakelijkheid voor de bezitter ontbreekt als de 'tenzij-clausule' van artikel 6:179 BW op gaat. Artikel 6:179 BW kent een tenzij-clausule die luidt: *'...tenzij aansprakelijkheid op grond van de vorige afdeling zou hebben ontbroken indien hij de gedraging van het dier waardoor de schade werd toegebracht, in zijn macht zou hebben gehad'*. Dit is een lastige formulering, die zich het beste laat uitleggen aan de hand van een voorbeeld. Stel een overvaller die een slachtoffer aanvalt wordt gebeten door de hond van het slachtoffer. Indien het slachtoffer in die situatie de hond op de aanvaller zou hebben afgestuurd, zou hij waarschijnlijk een beroep kunnen doen op noodweer en in dat geval is het slachtoffer – ook al is hij bezitter van de hond – niet aansprakelijk.

2.7 Eigen schuld benadeelde

De aansprakelijkheid van de bezitter bij schade die door zijn dier is veroorzaakt, kan ook worden gematigd als er sprake is van een zekere mate van eigen schuld aan de kant van diegene die de schade heeft geleden. Diegene die schade heeft opgelopen, bijvoorbeeld zijn/haar hond is gebeten door een andere hond, valt bijvoorbeeld ook iets te verwijten. Hij/zij liet bijvoorbeeld zijn onaangelijke hond op een aangelijke hond aflopen waarbij hij/zij de onaangelijke hond ook niet goed onder appèl heeft staan. Onder deze omstandigheden kan worden gesteld dat de hondenbezitter waarvan de hond los liep in zekere mate het risico aanvaardde dat er zich een (bijt)incident met een andere hond kon voordoen en dus een zekere mate van eigen schuld heeft aan het ontstaan van de schade. De schadevergoedingsverplichting die op grond van de dieraansprakelijkheid rust op de eigenaar van de bijtende hond, kan op grond daarvan dan worden gematigd. De verdelingsmaatstaf ten aanzien van de schade is afhankelijk van de specifieke omstandigheden van het individuele geval.

Hoofdstuk 3: Gevaarlijke honden

3.1 Zorgplicht gevaarlijke honden; artikel 425 Wetboek van Strafrecht

Het Wetboek van Strafrecht bevat artikel 425 dat luidt:

Met hechtenis van ten hoogste zes maanden of geldboete van de derde categorie wordt gestraft:

- 1. hij die een dier op een mens aanhitst of een onder zijn hoede staand dier, wanneer het een mens aanvalt, niet terughoudt;*
- 2. hij die geen voldoende zorg draagt voor het onschadelijk houden van een onder zijn hoede staand gevaarlijk dier.*

3.2 Zorgplicht eigenaar

Het Wetboek van Strafrecht voorziet in artikel 425 lid 2 in een strafbaarstelling van de hondeneigenaar, indien deze 'niet voldoende zorg draagt voor het onschadelijk houden van een onder zijn hoede staand gevaarlijk dier'. Deze strafbaarstelling legt een zorgplicht bij de eigenaar, die bij overtreding kan worden gestraft met hechtenis van ten hoogste zes maanden of geldboete van de derde categorie (€ 8.700).

3.3 Wat is een gevaarlijke hond?

Overtreding van de zorgplicht is in het algemeen lastig te bewijzen, daar de meeste hondenbezitters zich zullen verweren met het argument dat hun hond nog nooit eerder heeft gebeten en daarom

niet als gevaarlijk kan worden beschouwd. Maar uit de jurisprudentie blijkt dat een hond het predicaat 'gevaarlijk' niet altijd hoeft te krijgen op grond van een verleden met bijtincidenten, maar dat dit ook kan volgen uit andere feiten en omstandigheden. In het arrest van de Hoge Raad (hoogste rechtsprekende instantie in Nederland) van 10 maart 1992 stelde de Hoge Raad namelijk vast dat op grond van omstandigheden kan worden aangenomen dat een hond als gevaarlijk kan worden beschouwd. In casu betrof het een hond die een aantal leren voetballen had stukgebeten. De Hoge Raad oordeelde dat ook een hond die geen mens of dier heeft gebeten op grond van andere feiten en omstandigheden als gevaarlijk kan worden beschouwd.

3.3.1 Rottweiler kruising 'Cha Cha'

Deze lijn zien we ook terug in het arrest van de Hoge Raad van 22 juni 2006, waarin de Hoge Raad aangeeft dat een hond niet pas als gevaarlijk hoeft te worden beschouwd als die hond bij eerdere bijtincidenten betrokken is geweest. Ook een hond van wie op grond van andere feiten en omstandigheden kan worden aangenomen dat hij gevaren oplevert, kan als een 'gevaarlijke' hond worden beschouwd. In het arrest van juni 2006 gaat het om Rottweiler kruising 'Cha Cha' die kans ziet uit huis te ontsnappen en een fietser en een agent bijt. De hond 'Cha Cha', die voor deze bijtincidenten niet eerder had gebeten, wordt als 'gevaarlijk' aangemerkt omdat 'Cha Cha' een politietraining heeft gehad en door de eigenaresse werd omschreven als erg waakzaam en fel.

(Uitspraak Hoge Raad 22 juni 2006, te vinden op www.rechtspraak.nl met zaaknummer 08/02727, ECLI:NL:HR:2010:BM3642).

3.3.2 American Stafford 'Annie'

Diezelfde interpretatie zien we ook in het arrest van de HR van 15 december 2015, waarin de Hoge Raad het arrest van het Gerechtshof Den Haag bekrachtigt. In dit arrest van 15 december 2015 stelt de Hoge Raad dat op grond van de in deze kwestie vastgestelde feiten en omstandigheden kan worden aangenomen dat er een aanmerkelijk risico bestond dat de hond in kwestie zonder voorzorgsmaatregelen gevaarlijk voor personen en/of andere dieren kon zijn en derhalve als 'gevaarlijk' moet worden aangemerkt.

Het gaat in deze zaak om American Staffordshire Terriër 'Annie' die Chihuahua 'Loekie' doodbijt. De eigenaar van 'Annie' verklaart dat Annie is geadopteerd en moeilijk om kan gaan met andere honden. Daarbij had Annie een moeilijke 'jeugd' gehad omdat ze was mishandeld en verwaarloosd. Annie volgde een training, maar deze moest door omstandigheden worden afgebroken en Annie nog steeds mentaal onzeker en niet weerbaar was, waardoor ze in conflictsituaties kwam met andere honden. Op grond van deze feiten en omstandigheden kan worden aangenomen dat er een aanmerkelijk risico bestond dat hond Annie zonder voorzorgsmaatregelen gevaarlijk voor personen en/of andere dieren kon zijn en derhalve als 'gevaarlijk' in de zin van art. 425 WvSr. moet worden aangemerkt.

(Uitspraak Hoge Raad 15 december 2015, te vinden op www.rechtspraak.nl met zaaknummer 14/05864, ECLI:NL:HR:2015:3579).

3.4 Zorgplicht voor omgeving

De eigenaar van een potentieel gevaarlijke hond moet zich niet alleen bewust zijn van de juridische gevolgen van een bijtincident, maar hij/zij moet bovenal altijd zorgdragen voor het veilig houden van diegenen die in de omgeving van de hond zijn of onverwacht kunnen komen.

Hoofdstuk 4: Identificatie- en registratieplicht

4.1 I&R-plicht honden; Besluit houders van dieren en Regeling houders van dieren

In Nederland geldt een identificatie- en registratieplicht voor honden (I&R-plicht honden). De I&R-plicht is door de overheid ingevoerd om met name de misstanden in de hondenfokkerij en de hondenhandel aan te pakken. De bepalingen met betrekking tot de I&R-plicht honden staan onder meer in het Besluit houders van dieren en in de Regeling houders van dieren.

4.2 Eerste houder hond moet UBN (houdernummer) hebben

Drie categorieën houders van honden moeten zichzelf bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) registreren:

- Fokkers (ook als het een eenmalig nestje betreft);
- Importeurs (ook als het een eenmalige import betreft);
- Kopers van honden zonder chip of registratie of dierenpaspoort.

Valt de houder binnen twee of meer houdercategorieën dan is één registratie voldoende. Na registratie bij de RVO krijgt de houder een zogeheten UBN. UBN staat voor 'Uniek Bedrijfsnummer' (houdernummer). Zonder deze registratie c.q. UBN kunnen de pups niet gechipt en geregistreerd worden. De registratie bij RVO dient om de identiteit van de fokker te kunnen waarborgen en om een pup altijd te kunnen herleiden naar de fokker.

4.3 I&R-verplichting voor fokkers

Elke pup die in Nederland wordt geboren, moet binnen zeven weken worden gechipt en een EU-dierenpaspoort krijgen. Het plaatsen van de chip kan worden gedaan door een dierenarts of een beroepsmatige chipper. Het EU-dierenpaspoort kan alleen door de dierenarts worden uitgegeven.

De dierenarts of beroepsmatige chipper registreert binnen twee werkdagen de pup bij een aangewezen portaal. De houder moet daarvoor dus eerst een UBN hebben. De dierenarts registreert het dierenpaspoort bij een aangewezen portaal. De fokker vult de registratie aan met de geboortedatum en het chipnummer van het moederdier en doet dit binnen één week na het chippen en in elk geval voordat de pup naar een nieuwe houder gaat. Als de pup naar een nieuwe houder gaat, moet de fokker zijn registratie binnen twee weken afmelden en moet de nieuwe houder de pup via een aangewezen portaal binnen twee weken aanmelden op zijn naam en adres.

(Bron foto: archief Koninklijke Hondenbescherming)

4.4 I&R-verplichting voor importeurs

Binnen twee weken na aankomst in Nederland moet de hond worden geregistreerd. Dit moet verplicht door een dierenarts worden gedaan. De importeur moet hiervoor over een UBN beschikken. Ook als de importeur een particulier is, die een hond uit het buitenland meeneemt of een pup koopt bij een buitenlandse fokker. De dierenarts registreert de import, chip en het paspoort

bij een portaal. Komt de hond uit een derde land en heeft de hond geen EU-dierenpaspoort, dan geeft de dierenarts een EU-dierenpaspoort voor de hond af.

Als de hond naar een nieuwe houder gaat, meldt de importeur zich binnen twee weken af en de nieuwe houder meldt zich binnen twee weken aan via een aangewezen portaal. Dit moet ook als de importeur een organisatie is die officieel eigenaar blijft van de hond. De registratie moet namelijk op naam van de houder staan en dat is degene bij wie de hond langdurig verblijft.

De registratieplicht geldt niet voor honden van buitenlandse houders die korter dan drie maanden in Nederland blijven, bijvoorbeeld houders die in Nederland op vakantie zijn met hun hond.

4.5 I&R-verplichting voor kopers van honden zonder chip of registratie of dierenpaspoort

Het kopen, adopteren, overnemen, verkopen of herplaatsen van een hond is alleen toegestaan als de hond een chip, registratie op naam van de vorige houder en een EU-dierenpaspoort heeft. Indien aan een van deze voorwaarden niet is voldaan, dan zijn zowel verkoper als koper in overtreding.

De koper moet er daarom op letten dat de hond is gechipt, voorzien van een hondenpaspoort en is geregistreerd. Indien de verkregen hond niet aan deze voorwaarden voldoet, moet de houder een UBN aanvragen en de hond door een dierenarts laten chippen, registreren en van een EU-dierenpaspoort voorzien. Iedere hond moet bij de overdracht naar een nieuwe eigenaar een EU-dierenpaspoort hebben.

4.6 Overdracht hond

Bij overdracht van de hond aan een nieuwe eigenaar moet de eerste houder de hond afmelden en de nieuwe houder moet de hond op zijn naam aanmelden in een door de overheid aangewezen portaal. Daarvoor hoeft de tweede houder niet over een UBN c.q. houdernummer te beschikken. Dit is anders als de nieuwe houder de herkomst van de hond niet weet. In dat geval moet hij zich wel als eerste houder bij RVO registreren. Voor de rest van het leven van de hond moeten alle veranderingen in de geregistreerde gegevens aan het portaal worden doorgegeven, zodat de informatie up-to-date blijft.

Nuttige websites

De Raad van Beheer op Kynologisch Gebied in Nederland

www.houdenvanhonden.nl

De Koninklijke Hondenbescherming

www.hondenbescherming.nl

Landelijk InformatieCentrum Gezelschapsdieren

www.licg.nl

De website van rechtbanken, gerechtshoven en de bijzondere colleges. Met informatie over de procedures bij rechtszaken, uitspraken en de organisatie van de rechtspraak

www.rechtspraak.nl

Website met de Nederlandse wetten en andere algemeen verbindende voorschriften

<https://wetten.overheid.nl/zoeken>

Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit

www.nvwa.nl

Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming

<https://www.dierenbescherming.nl/inspectiedienst>

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

www.rvo.nl

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

<https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-landbouw-natuur-en-voedselkwaliteit>